

Sprengbeken dempen? – Blijf goed opletten!!

Het algemeen bestuur van Waterschap Veluwe heeft als onderdeel van de uitwerking van de EKRW (Europese Kaderrichtlijn Water) de gebiedsnota Veluwe vastgesteld. De EKRW is de Europese opdracht aan de lidstaten om vooral de ecologische kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren.

Hoewel die hoofddoelstelling onverdacht is en ook enthousiasme oproept is de uitwerking ervan al vaker reden tot zorg geweest. Het venijn zit in het feit dat Europa afrekenbare doelstellingen uitgewerkt wil zien. Wie niet goed genoeg aan de doelstellingen voldoet krijgt een boete. Daarmee begon de ellende: beleidsmakers en bestuurders deden hun voortdurende best om eerst de oppervlaktewateren in te delen in de categorieën van de minst natuurlijke wateren.

Voor sprengbeken lijkt dat logisch, ze zijn immers gegraven. Kijk je echter naar de natuurwaarde en natuurpotenties, dan is dat echt onzin. We zien hier de ecologisch meest waardevolle flora en fauna in en langs de sprengbeken.

Vervolgens deed men zijn best om de ecologische doelstellingen niet te hoog te formuleren, want – o wee – als je die niet weet te bereiken krijg je boetes van Europa. Toen dat eenmaal klaar was werd een derde ronde om de EKRW af te zwakken ingezet. De duurste maatregelen met een geringer effect werden als "significant schadelijk" betiteld en konden dus worden geschrapt.

Onderdeel van het beleid is de aandacht voor de HEN/SED-wateren (hoogte ecologische niveau / specifieke ecologische doelstelling).

In de gebiedsnota werd gesteld dat het mogelijk zou moeten zijn sprengkoppen of sprengtrajecten af te knippen of te dempen. Het grondwater zou dan in de directe omgeving meer kwel veroorzaken en zo de natuurwaarde verhogen.

Of dat waar is valt nog te bezien. Demp je een spreng dan zal de kwel best toenemen, maar dat is dan over een groot oppervlak verspreid en het is maar de vraag in hoeverre je er kwelgebonden natuur voor terug krijgt. Je weet echter wel zeker dat de bronnenflora/fauna uitpoetst.

De sprengkoppen/sprengbeken hebben uiterst zeldzame flora en fauna. Dat is alleen al omdat bronnen alleen in Zuid-Limburg, bij de Veluwse sprengbeken en in N.O. Twente voorkomen. Volgens de Nederlandse Flora en Faunawet mag dié natuur geen schade berokkend worden.

In de vergadering van de Commissie Water van Waterschap Veluwe heb ik me uiterst krachtig uitgelaten over de onzalige voornemens om sprengbeken te dempen, ook al wordt sussend gezegd dat er dat maar een paar zullen zijn. Het beleid is en blijft dan namelijk onlogisch geformuleerd wanneer je rekening houdt met de zeldzaamheid van de flora en fauna van sprengbeken.

In de vergadering van het algemeen bestuur heb ik samen met Ruud Oudega en Han IJzer een amendement ingediend om niet de sprengbeken te dempen,

maar primair de hydrologische condities van een gebied rond sprengen te herstellen. Stromende sprengbeken zijn geen oorzaak van verdroging, maar zijn kenmerken van een goed herstelde grondwaterstand!

In plaats van het afknippen of dempen van sprengen is nu als eerste onderdeel van de maatregelenpakketten geformuleerd :

"herstel van het hydrologisch systeem ten behoeve van de ecologische kwaliteit van de natte natuur in de beek en van de natte land- en waternatuur in de omgeving".

Stemming over het amendement was niet nodig, het college van Dijkgraaf en Heemraden nam deze formulering in het eigen voorstel over.

Het tweede deel van het amendement wilde de garantie formuleren dat er niet aan het debiet (watervoerendheid) van sprengen gesleuteld zou worden zonder dat eerst was vast komen te staan dat er geen schade aan de aanwezige of potentieel aanwezige levensgemeenschappen zou ontstaan.

Die tekst werd te beperkend bevonden, maar de toezegging werd wel degelijk gedaan dat steeds in detail zou worden gekeken wat de effecten op de levensgemeenschappen in de sprengen zouden zijn.

Gewonnen? Dat lijkt wel het geval, maar nu is het zaak om goed op te letten bij de uitvoering van beheers- en onderhoudsplannen en vooral ook bij het normale onderhoud.

Wanneer de beschoeiing inzakt loopt de beek vol zand, kwelt er minder water op, blijft blad en slib liggen en voor je het weet verschuift de levensgemeenschap van uiterst zeldzaam naar meer algemene situaties.

Het is aan te bevelen om heel goed te monitoren wat er is, wat er aan kansen ligt en onmiddellijk in actie te komen wanneer – opnieuw – de gedachte de kop opsteekt dat je de natuur helpt door sprengen te dempen.

Wetenschappelijke onderbouwing is er genoeg: de serie onderzoeken van Alterra (Verdonschot et al) geven exact aan wat de mogelijkheden en onmogelijkheden zijn. De Flora- en Faunawet zal helpen, de bepalingen voor EHS en EVZ's helpen, de Gelderse Molenverordening helpt, maar het zal vooral helpen om steeds de belangen van de sprengbeken onder de aandacht te blijven brengen met de goede argumenten.

Nogmaals: voor mij blijft als de bekende paal boven water staan dat aan sprengbeken niet zomaar geknepen of gedempt mag worden. Sprengbeken moet je niet zien als een bedreiging voor natte natuur in de omgeving, ik vind het veel meer de kroon op de bestrijding van verdroging (dat is dus door herstel van het hydrologisch systeem de grondwaterstand verhogen) als je stromende sprengbeken ziet.

Jan Aalbers

Jan Aalbers is oud-bestuurslid van de Stichting tot Behoud van de Veluwe Sprengen en Beken en is lid van het algemeen bestuur van Waterschap Veluwe en hoort daar tot de "groene bestuurders".